

Neskončna reka misli in duha

Že okroglih deset let z Društvom ARS Bovec v poznogotski cerkvi Device Marije v Bovcu pripravljamo poseben cikel razstav. Pod nazivom *Ars loci. Umetnost v prostoru svetega* predstavljamo dela sodobnih slovenskih umetnikov, ki na avtorske načine interpretirajo duhovne, religiozne, mistične ali verske vsebine. A tako, kot ne moremo dvakrat stopiti v isto reko, se tudi razstave posameznih ustvarjalcev razlikujejo po vsebinah in slogih. Vendar vsaka na svoj način pripoveduje o duhovni povezanosti v enovitem oceanu umetnosti.

Janko Orač, slikar in grafik, je bil rojen v Zibiki, živi pa v Novem mestu. Oba kraja sta ga zaznamovala, izoblikovala in obogatila. Okolje otroštva in mladosti je nanj vplivalo z mehko pokrajino in kontrasti spreminjajoče se narave, pa tudi s prvinsko estetiko likovnega izraza, izhajajočo iz tradicije podeželskega stavbarstva, ornamenta in motivike. Prav tako pa Oračevo razmišljanje, občutenje in ustvarjalno delovanje navdihuje večstoletna zgodovinska in kulturna dediščina Novega mesta.

Janko Orač ustvarja s poglobljenim razmislekom, a tudi z veseljem do eksperimentiranja, kar se pokaže v svežini njegovega avtorskega načina. Za predstavitev v cerkvi Device Marije je pripravil izbor starejših in novejših del, ki jih v ambientu razporeja v novo likovno in pripovedno celoto. Umetnik v duhu celostne umetnine išče dialog s prostorom, ki pa ga ne dojema le kot arhitekturni okvir, temveč predvsem kot duhovno vodilo. Izbrana dela iz ciklusov *Tinska gotika*, *Neskončna reka skozi mesto*, *Harmonija svetlobe* in *Križev pot* tako predstavijo raznolike motive – krajino, figuro in evangelijske pripovedi, – in skupaj s prostorom ustvarjajo svojevrsten prostorski poliptih, oltar, ki vabi k poslušanju nemega sporočila, poduhovljenemu užitku, doživetju svetega ...

Delo iz ciklusa *Tinska gotika* povzema formalne elemente gotske arhitekture, ki so dominantni tudi v razstavnem ambientu, in hkrati simetrično nadomešča »manjkajočo« okenko odprtino arhitekture. Petnajst postaj Kristusovega pasijona (*Križev pot*), postavljenih v središče južne osi cerkvene ladje, v razstavni prostor začasno umesti značilno sakralno opremo, vendar pa je poudarek na vizualnem, ne pripovednem opisu prizorov: stilizirane človeške figure, barve, svetlobe, kontrasti in dramatični prepleti geometrijskih likov o pasijonu spregovorijo v likovnem jeziku.

Motiv križanja se ponovi v velikem barvnem triptihu, kjer osrednji pasijonski prizor slikar prikaže z nizanem različnih barvnih temperatur. Prav tako motov križa oblikujejo tri platna različnih formatov z naslovom *Izvir spoznanja*. V tem primeru je slikar dvodimenzionalnost barvne površine presegel s prefinjenim niansiranjem bele in

modre. Triptih je pomensko večplasten; forma križa je geometrijska in enostavna, a kljub temu izrazito ekspresivna. S postavitvijo križa visoko nad gledalčevo očišče je avtor ustvaril tudi dominanten likovni, simbolni in prostorski poudarek.

Načelo, da mora slika vselej imeti jasno in trdno strukturo, Janko Orač poudari z mrežo vertikal in horizontal. Vendar se trdna zgradba, ki jo slutimo v ozadju vsake kompozicije, izmika geometrijskim izhodiščem – rahlja se v dinamične strukture, ki podpirajo umetnikovo ekspresivno potezo. Premišljeno grajene abstraktne kompozicije lahko spominjajo na mozaike, sestavljanke ali vitraje. Ravnotežje med urejeno strukturo na eni, in dinamiko na drugi strani, omogočajo usklajene barve, topli in hladni kontrasti ter domišljena iluzija prostora. Poigravanje s sestavljanjem pogledov pride posebej do izraza pri kompozicijah, ki so »zložene« iz različnih, na videz neskladnih posameznih slik – a končne podobe tako nastalih poliptihov delujejo nepričakovano uravnotežene. Tudi organski in geometrijski elementi so na Oračevih slikah vseskozi v harmoničnem sozvočju. Tako avtor vzpostavlja enakopraven dialog med materialnimi oz. trdnimi elementi, ki pripadajo realnosti zemeljskega sveta, ter fluidnimi oz. mehкими prvinami, ki pripadajo svetu občutkov, misli in idej.

Tok reke je prispodoba za tok misli. V prepletu racionalnega in nezavednega mišljenja se prizori pojavljajo nenadzorovano in naključno, ne sledijo si v logičnem zaporedju, temveč podobe preskakujejo, se spajajo, se prekrivajo in razkrivajo, si nasprotujejo in se dopolnjujejo. Resničnost se izmenjuje z domišljijo, simbolna sporočilnost z vsakdanjo pripovednostjo. Likovno se miselni tok izraža v razdrobljenosti slikovne površine: platna se spreminjajo v migotav spoj plasti barve, številnih drobnih ploskev in potez, kolažiranih elementov, tekstur, točk in linij. Včasih Oračeve slike spominjajo na velike zemljevide, kjer se na eni slikovni ploskvi izmenjujejo različni prostorski plani: sočasno lahko opazujemo površje zemlje z zaplatami polj, mest in jezer ter linijami rek in dolin, nebo, oblake in zvezde, pa tudi bližnje pogledi na drevesa, rastline in človeške figure.

Nomen est omen, pravi latinski pregovor – ime je znamenje, ima pomen. Tako ne preseneča, da Orač pogosto v svoje krajine kot pomemben motiv vključuje tudi podobo njive in jo, dopolnjeno s točkovnimi znamenji, ki jih lahko interpretiramo kot semena, nadgrajuje v abstrahirano upodobitev motiva sejalca. Le-ta ima v umetnostni tradiciji, posebej slovenski, bogato zgodovino. Prispodoba o sejalcu iz Jezusove svetopisemske prilike govori o božji besedi, o pomenu nauka in vere ter o zaupanju v nesmrtno življenje. Morda ga lahko povežemo s starejšimi verovanji v plodnost, moč in dobroto Matere narave.

Umetnik z razstavo svojo »besedo« podaja gledalcu, sakralni prostor, v katerega je razstava umeščena, pa ponuja veličasten in hkrati umirjen ambient za kontemplativen »pogovor« z likovnimi deli. Zato lahko obiskovalec pričujoče razstave na poseben način podoživlja umetnikovo sporočilo. Morda celo začuti, kako semena resnice in lepote vzklijejo v njegovi duši, kako reka neskončne ljubezni teče skozi njegovo srce.

Monika Ivančič Fajfar

Iz ciklusa *Tinska gora VII*, 2019, akril na platnu, 80 cm × 120 cm, detajl

Slika na naslovnici: *Izvir spoznanja*, 1999, akril na platnu, 200 cm × 210 cm, triptih

ARS LOCI. UMETNOST V PROSTORU SVETEGA.

Vas in vaše prijatelje prijazno vabimo na odprtje razstave

TOK NESKONČNE REKE

dipl. slikarja in spec. grafike Janka Orača

v soboto, 22. junija 2019, ob 20. uri
v cerkvi Device Marije v Bovcu.

Razstava bo na ogled ob sredah in nedeljah med 18. in 20. uro.

Za ogled razstave izven urnika pokličite na +386 (0)31 643 147.

Za informacije obiščite spletno stran.

<http://www.artis.si/ArsLoci/ArsLoci.html>

Janko Orač se je rodil 3. junija 1958 v Celju, otroštvo pa je preživel v Zibiki. Leta 1997 je diplomiral na Šoli za risanje in slikanje, visoki strokovni šoli v Ljubljani pri prof. Dušanu Kirbišu. Zaključil je podiplomski študij umetniške grafike na Akademiji za likovno umetnost v Zagrebu pri prof. Nevenki Arbanas ter pridobil naziv univerzitetni specialist grafik. Najobsežnejše preglede svojega, zdaj že štiridesetletnega ustvarjalnega, dela je imel leta 1999 in 2008 v Galeriji Dolenjskega muzeja Novo mesto, leta 2002 v Galeriji sodobne umetnosti v Celju in leta 2011 v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu. Leta 2018 je imel pregledno razstavo grafik v Jakčevem domu (Dolenjski muzej Novo mesto). Ustvarja v polju slikarstva, risbe, grafike in prostorskih postavitvev. Med letoma 2003 in 2016 je bil likovni urednik revije Rast, kjer je predstavljal številne likovne ustvarjalce z območja Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Je avtor in vodja likovnih simpozijev Novomeški likovni dnevi, Zibika – Tinsko in Valvasorjevi mednarodni grafični dnevi. Vrsto let se udeležuje slikarskih kolonij in simpozijev po Sloveniji in v tujini (Hrvaška, Poljska, Avstrija in Španija). V zadnjih letih je bil gost številnih grafičnih trienalov v tujini (Split, Livno, Bitola) ter drugih mednarodnih razstav. Za svoja dela je prejel številna priznanja doma in tujini. Je član DLUD in ZDSLJU. Živi in ustvarja v Novem mestu in Zibiki.

Janko Orač, Bajčeva 17, 8000 Novo mesto
+386 (0) 41 862 779 / janko.orac@telemach.net
www.oracjanko.si

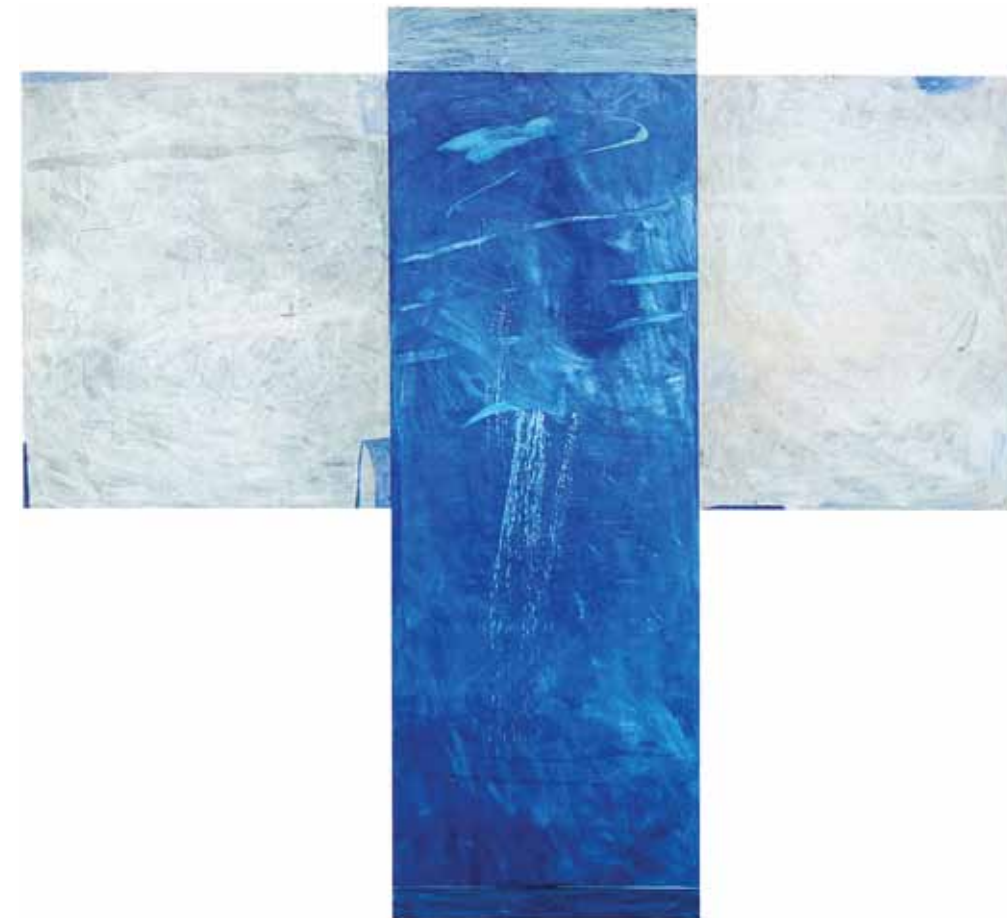

Tisk zloženke je omogočila Občina Bovec.

Razstavo organizira Društvo Ars Bovec v sodelovanju s kuratoriko Moniko Ivančič Fajfar.
Strokovna in tehnična pomoč pri izvedbi razstave: Daša Čopi in Zoran Kašca.

Pri izvedbi so pomagali:

avtor, prostovoljci in podporniki Društva Ars Bovec, Apartma Jager Bovec.

Janko Orač

TOK NESKONČNE REKE

Cerkev Device Marije Bovec, 22. 6.–15. 8. 2019